שרכרך ריחני קם לתחיה יום לאחר הגשם

נועם וקס, חוג כלנית – noam.vax@gmail.com
צלם: **גברי שיאון**, **אורי אשכר**, **מוקי גרוס** חוג כלנית – gavshosh@gmail.com

הביא לדפוס: אבי שמידע
תמונת השער: **שרכרך ריחני**, צילם גברי שיאון

התצפית: 25.10.2021
פרסום: 20.11.2021
———————————

תקציר: השרכים ידועים בעיקר כצמחי צל הגדלים באזורים לחים וגשומים של יערות ממוזגים וטרופיים. אך יש גם שרכים הגדלים בתנאי קיצון של מדבר וסלעים אלפיניים. אלה הם בעלי התאמה מיוחדת המאפשרת להם להתקיים במשך תקופת ארוכה כ"צמח יבש ומת" ולהתחדש בבת אחת ולהוריק יום יומיים לאחר הגשם. דוגמא לכך ראינו באתר החלמוניות במאלה-רחבעם בתאריך 22.11.2021 כאשר שרכרך ריחני *Cheilanthes pteridioides* היה ירוק עלים כבר יומיים לאחר הגשם הגדול. איך הצמח מתחדש כה מהר ?

==========

שרכרך ריחני *Cheilanthes pteridioides* בחגווי סדקי סלעים, מעלה רחבעם 22.11.2021. צילם מימין – מוקי גרוס, משמאל – אורי אשכר ©

מכירים אנו את אתר החלמוניות מעלה -רחבעם אשר שוכן דרומית מזרחית להירודיון שנים רבות; כל שנה אנו מבקרים בו בחודש נובמבר ופרט לחלמוניות באזור אנו רושמים בדרך כלל את כל הצמחים הגדלים. והנה בהשתלמות כלנית האחרונה מצא אחד מאתנו (נ.ו.) פרט ירוק פרוש עלים של ***שרכרך ריחני Cheilanthes pteridioides*** . נכון כי שרך זה הוא צמח סדקי סלעים די שכיח בשדרת ההר של החבל הים-תיכוני – אך אף פעם לא רשמנו אותו בתחנת מעלה-רחבעם. "איך זה יתכן? " ...והרי טובי הבוטנאים ומחפשי המציאות עשבבו אתר זה ורשמו רשימות מפורטות של כל הצמחים באזור. עיון נוסף בשאלה ובהקשר של המרחב והזמן הבהיר לנו את התעלומה: שרכרך ריחני בנחל החלמוניות ובאתר מעלה רחבעם אך הוא נדיר ופעיל רק תקופה קצרה בלבד. הוא מתחדש מיד אחרי הגשם ונשאר ירוק רק מספר שבועות ומתייבש שוב ביובש.

שרכרך ריחני *Cheilanthes pteridioides* בחגווי סדקי סלעים, צילם גברי שיאון ©

לרוב הצמחים לוקח מספר ימים, 5-14 או אפילו יותר ללבלב ולפרוש את עליהם אך מסתבר שהשרכרך עושה זאת תוך יום; סופה מספר 5 שהיא מערכת הגשם הראשונה הגדולה (מעל 10 מ"מ בחבל הים תיכוני ומעל 3 מ"מ בחגורת הספר שם שוכן מעלה רחבעם) בסתיו תשפ"ב התרחשה בחגורת הספר ביום שבת ה- 20.11.21 ואילו אנו בקרנו במקום בבוקר ה-22.11.2021 כלומר יומיים לאחר מכן. פגשנו את השרכרך הריחני עם עלים פרושים לרווחה, ראיה שאלה נפרשו יום קודם לכן. איך מצליח שרך זה לגדל עלים ירוקים כה מהר? במחקרים שנעשו בעיקר בטחבים, בקבוצת הסלגינלה וגם בשרכים כי לקבוצות צמחים קדומות אלה יש יכולת לשמור חלק חשוב מהחלבונים והאנזימים הדרושים להפעלת מנועי הצמיחה ב"חיים" ולהפעיל אותם מיד עם כניסת מים לתאים המצומקים. בעוד בשאר הצמחים העילאיים מתחיל לאחר גשם היורה תהליך ארוך של יצירת חלבונים ואנזימים מגדילי הד.נ.א. הרי ב"צמחי קומו לתחיה" (Resurrection plants) נשארים בתאים חלבונים המופעלים מיד עם ירידת הגשם וכניסת מים לתאים המצומקים. על ידי כך יכול השרכרך, בדומה לטחבי המדבר לנצל את ימי הלחות המועטים של המדבר לפוטוסינתזה.

שרך נדיר התגלה בנחל רפאים

ספרות:

כהן ש 2021 שרכרך הסלעים Cheilanthes vellea , ובנחל ערוגות-עילי. כתב עת "כלנית" 8.

———————————-

Raven PH Evert RH Curtis H 1981 Biology of Plants 3edition, Worth .Publishers, Ney-York

שרכרך ריחני *Cheilanthes pteridioides* בחגווי סדקי סלעים, צילם גברי שיאון ©

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט : וקס נ 2021 **שרכרך ריחני** קם לתחיה יום לאחר הגשם, כתב-עת "כלנית" 8.

https://www.kalanit.org.il/botanical_news/**cheilanthes-pteridioides_news1/**

==========